

Sygn. akt V GC 65/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie V Wydział Gospodarczy, w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Maciej Rzewuski,
Protokolant:	sekr. sąd. Arkadiusz Koziół

po rozpoznaniu w dniu 3 kwietnia 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z o.o. z siedzibą w G.

przeciwko J. Ł. i J. A.

o zapłatę

I. oddała powództwo,

II. zasądza od powódki (...) Spółki z o.o. z siedzibą w G. na rzecz pozwanych J. Ł. i J. A. solidarnie kwotę 15.617,00 (piętnaście tysięcy sześćset siedemnaście 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 14.400,00 (czternaście tysięcy czterysta 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

III. nakazuje ściągnąć od powódki (...) Spółki z o.o. z siedzibą w G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w O.kwotę 13.533,00 (trzytnaście tysięcy pięćset trzydzieści trzy 00/100) złotych tytułem nieuiszczonej części opłaty sądowej od pozwu.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

Sygn. akt V GC 65/16

UZASADNIENIE

Powódka (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. wniosła o zasądzenie od pozwanych J. Ł. i J. A. na swoją rzecz solidarnie kwoty 360.876,44 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od następujących kwot:

- 1.398,77 zł od dnia 5 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.453,59 zł od dnia 6 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 29.423,15 zł od dnia 6 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 25.349,56 zł od dnia 7 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 17.968,85 zł od dnia 8 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 29.087,93 zł od dnia 10 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,

- 6.123,43 zł od dnia 11 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 9.053,93 zł od dnia 13 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 39.632,47 zł od dnia 17 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 40.842,84 zł od dnia 18 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.033,52 zł od dnia 19 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.038,00 zł od dnia 19 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 38.179,20 zł od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.632,53 zł od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 3.701,88 zł od dnia 21 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 10.377,46 zł od dnia 21 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 12.534,56 zł od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.653,39 zł od dnia 31 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 30.391,38 zł od dnia 31 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty

i kosztami procesu według norm przepisanych.

Swoje roszczenie powódka oparła na treści art. 299 k.s.h. stanowiącego o odpowiedzialności solidarnej członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku, gdy egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna. Wskazała, że dochodzona pozwem kwota stanowi sumę przeterminowanych i niezapłaconych faktur za wydany (...) Sp. z o.o. węgiel. W dniu 7 marca 2016 r. powódka wypełniła weksel na kwotę zadłużenia i wysłała do (...) Sp. z o.o. wezwanie do zapłaty, kopię weksla i zestawienie faktur. Powódka dodała, że J. Ł. pełnił w (...) Sp. z o.o. funkcję wiceprezesa zarządu, a J. A. funkcję prezesa zarządu Spółki. Wymienieni podpisali weksle zabezpieczające należności (...) Sp. z o.o. Zdaniem powódki, (...) Sp. z o.o. jest niewypłacalna, ponieważ ma wierzycieli, którzy zajęli majątek Spółki, a nadto Spółce zniesiono wszystkie limity kredytowe do zera. Zgodnie z raportem firmy (...) i oświadczeniami (...) Sp. z o.o., pasywa Spółki opiewają na kwotę 7,5 mln zł, zaś aktywa stanowią samochody osobowe i ładowarka oraz wierzytelności w wysokości 2,5 mln zł (vide: k.2-10).

Pozwani J. A. i J. Ł. w odpowiedzi na pozew wnieśli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na ich rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi pozwani zarzucili brak po swojej stronie legitymacji biernej do uczestnictwa w niniejszym postępowaniu wskazując, że deklaracja wekslowa została zawarta między powódką a (...) Sp. z o.o. Roszczenie objęte żądaniem pozwu, tj. wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym w oparciu o weksel wystawiony przeciwko (...) Sp. z o.o. jest więc bezpodstawne. Pozwani zarzucili także brak spełnienia przesłanek posiłkowej odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wskazanych w treści art. 299 k.s.h. Powódka nie wykazała, aby egzekucja przeciwko (...) Sp. z o.o. była bezskuteczna. W sprawie nie tylko nie wszczęto postępowania egzekucyjnego przeciwko Spółce, ale nawet nie wniesiono przeciwko niej powództwa (vide: k.169-171).

W piśmie procesowym z dnia 23 maja 2016 r. pełnomocnik powódki wniósł o przeprowadzenie dowodów: z listy wierzytelności (...) Sp. z o.o. podpisanej przez J. A., z opinii biegłego z zakresu księgowości na okoliczność, czy działanie pozwanych nie wypełnia dyspozycji art. 586 k.s.h., w szczególności w celu ustalenia czasu właściwego do zgłoszenia wniosku o upadłość (...) Sp. z o.o. oraz z akt sprawy V GR 1/16 Sądu Rejonowego w T. W uzasadnieniu

wskazał, że w sprawie występują szczególne okoliczności faktyczne, które uniemożliwiają uzyskanie przez powódkę tytułu egzekucyjnego przeciwko (...) Sp. z o.o. z uwagi na wszczęcie wobec niej postępowania upadłościowego. Dodał, że dowodem istnienia wierzytelności dochodzonej pozwem, której egzekucja okazała się bezskuteczna, jest zatwierdzona lista wierzytelności sporządzona na potrzeby prowadzonego przeciwko (...) Sp. z o.o. postępowania upadłościowego (vide: k.179-183).

W piśmie procesowym z dnia 27 lipca 2016 r. pełnomocnik powódki wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentów w postaci orzeczeń sądowych z 30 czerwca 2016 r., 5 lipca 2016 r. i 7 lipca 2016 r., których kserokopie załączył do pisma (vide: k.197-212).

W dniu 7 września 2016 r. pełnomocnik powódki złożył wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia dochodzonego niniejszym pozwem, poprzez zajęcie wierzytelności z wszystkich rachunków bankowych obowiązanego J. A. (vide: k.215-217).

Postanowieniem z dnia 8 września 2016 r., V GC 65/16, Sąd Okręgowy w O. oddalił wniosek powódki o udzielenie zabezpieczenia roszczenia dochodzonego pozwem (vide: k.235).

W piśmie procesowym z dnia 5 grudnia 2016 r. pełnomocnik powódki wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentów w postaci odpisu pełnego (...) Sp. z o.o. i uchwały Spółki z dnia 29 grudnia 2015 r. oraz „dowodu z postępowania KM 935/16 Komornika przy Sądzie Rejonowym w B. P. na okoliczność niewypłacalności (...) Sp. z o.o.” (vide: k.288-299).

W piśmie procesowym z dnia 27 grudnia 2016 r. pełnomocnik powódki informował, że 5 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w G. w sprawie o sygn. akt IX GC 159/16 wydał wyrok zasadzający od (...) Sp. z o.o. na rzecz powódki kwotę 360.876,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwot i dat wskazanych w niniejszym pozwie. Do pisma załączył kopię tego orzeczenia (vide: k.303-306).

W piśmie procesowym z dnia 6 marca 2017 r. pełnomocnik powódki wniósł o zobowiązanie Biura (...) do przedstawienia ksiąg rachunkowych (...) Sp. z o.o. za okres od 1 stycznia 2014 r. do 28 lutego 2017 r. „w celu przeprowadzenia wnioskowanego dowodu dotyczącego bieglego z zakresu rachunkowości” (vide: k.328-331).

W piśmie procesowym z dnia 17 marca 2017 r. pełnomocnik powódki wniósł o przeprowadzenie dowodu z dokumentów, których kserokopie załączył do tego pisma (vide: k.334-345).

Na rozprawie sądowej w dniu 3 kwietnia 2017 r. pełnomocnik powódki złożył pismo procesowe datowane na ten sam dzień, w treści którego wniósł o przeprowadzenie dowodów: z ksiąg rachunkowych (...) Sp. z o.o. i z opinii biegłego z zakresu księgowości „na okoliczność, że już w 2015 r. zobowiązania (...) Sp. z o.o. przekroczyły wartość jej aktywów” (vide: k.399-400).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 14 stycznia 2016 r. (...) Sp. z o.o. z siedzibą w G. zawarła z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T. porozumienie, w treści którego (...) Sp. z o.o. zobowiązywała się do spłaty w kwocie 395.000 zł, tytułem braku węgla składowanego dla (...) Sp. z o.o.

(bezsporne; dowody: porozumienie z dnia 14 stycznia 2016 r. – k.136; zeznania świadka M. B. – k.274; zeznania pozwanego J. Ł. – k.320v)

Dnia 7 marca 2016 r. (...) Sp. z o.o. wypełniła weksel na kwotę 360.876,44 zł, podpisany przez J. A. działającego w imieniu (...) Sp. z o.o.

(bezsporne; dowód: zeznania pozwanego J. Ł. – k.320v)

W okresie od 7 listopada 2014 r. do 17 lutego 2016 r. J. A. pełnił funkcję prezesa zarządu (...) Sp. z o.o., a J. Ł. funkcję wiceprezesa zarządu Spółki. Po tej dacie wymienieni pełnili w Spółce funkcje członków zarządu.

(bezsporne; dowody: odpis KRS – k.290-296; zeznania pozwanego J. Ł. – k.320v)

Postanowieniem z dnia 16 marca 2016 r., V GR 1/16, Sąd Rejonowy w T. otworzył przyspieszone postępowanie układowe (...) Sp. z o.o. w T.. W uzasadnieniu orzeczenia stwierdzono brak przesłanek negatywnych do otwarcia postępowania układowego oraz fakt dysponowania przez (...) Sp. z o.o. majątkiem pozwalającym prognozować, że stopień zaspokojenia wierzycieli Spółki będzie wyższy niż w ewentualnym postępowaniu upadłościowym. Postanowienie uprawomocniło się dnia 25 marca 2016 r.

(bezsporne; dowody: postanowienie sądowe z dnia 16 marca 2016 r. – k.317-319 akt sprawy V GR 1/16 Sądu Rejonowego w T. dokumenty układowe z akt sprawy V GRp 1/16 Sądu Rejonowego w T. k.352-395; zeznania pozwanego J. Ł. – k.320v)

Postanowieniem z dnia 30 marca 2016 r., V GRp 1/16, Sąd Rejonowy w T. uchylił zajęcia rachunków bankowych, wierzytelności i ruchomości (...) Sp. z o.o., dokonane na rzecz wierzyciela (...) Sp. z o.o. w G. w postępowaniu zabezpieczającym Km 2572/15, prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym G. G.K. P..

(dowód: postanowienie sądowe z dnia 30 marca 2016 r. – k.352-353)

Powyższe postanowienie zażaleniem zaskarżyła (...) Sp. z o.o. W dniu 20 kwietnia 2016 r., V GRp 1/16, Sąd Rejonowy w T. odrzucił wskazane zażalenie.

(dowody: zażalenie z dnia 12 kwietnia 2016 r. – k.356-357, postanowienie sądowe z dnia 20 kwietnia 2016 r. – k.359v)

Postanowieniem z dnia 15 lutego 2016 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym G. G.K. P. umorzył postępowanie zabezpieczające w sprawie Km 2572/15 z wagi samochodowej model R. 82 o numerze fabrycznym (...), prowadzone z wniosku (...) Sp. z o.o. przeciwko (...) Sp. z o.o. W dniach 7 i 8 kwietnia 2016 r. Komornik umorzył wszystkie zajęcia wierzytelności należnych od trzeciodłużników, z rachunków bankowych i ruchomości (...) Sp. z o.o.

(dowód: pismo Komornika Sądowego z dnia 20 października 2016 r. – k.263)

W dniu 11 kwietnia 2016 r. w toku przyspieszonego postępowania układowego (...) Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. zgłosiła swoje wierzytelności, w tym także tę w kwocie 360.876,44 zł z ustawowymi odsetkami.

(bezsporne; dowody: pismo (...) Sp. z o.o. z dnia 14 kwietnia 2016 r. – k.354; zeznania świadka M. B. – k.274)

Prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. T. S. postępowanie zabezpieczające w sprawie Km 27/16, z wniosku (...) Sp. z o.o. przeciwko obowiążanej (...) Sp. z o.o., zostało umorzone na wniosek wierzyciela.

(dowód: pismo Komornika Sądowego z dnia 25 października 2016 r. – k.266)

W dniu 1 grudnia 2016 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w B. P.Ł. I. dokonał zajęcia rachunku bankowego (...) Sp. z o.o. w celu zabezpieczenia roszczenia (...) Sp. z o.o. w kwocie 50.000 zł.

(dowód: zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego z dnia 1 grudnia 2016 r. – k.312)

W opinii z dnia 11 lipca 2016 r. sporządzonej w trybie art. 115 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne, (...) Sp. z o.o. pozytywnie ocenił możliwość wykonania układu, uznając założenia planu restrukturyzacyjnego Spółki za prawdopodobne.

(dowód: pismo Nadzorcy Sądowego z dnia 11 lipca 2016 r. – k.386-388)

Postanowieniem z dnia 27 października 2016 r., V GRp 1/16, Sąd Rejonowy w T. umorzył przyspieszone postępowanie układowe (...) Sp. z o.o. z powodu braku wymaganej większości wierzycieli głosujących za przyjęciem układu. Postanowienie to zostało zaskarżone zażaleniem przez (...) Sp. z o.o.

(bezsporne; dowody: postanowienie sądowe z dnia 27 października 2016 r. – k.391-392, zażalenie z dnia 30 listopada 2016 r. – k.394-395)

Dnia 5 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w G. wydał wyrok w sprawie IX GC 159/16, mocą którego zasądził od (...) Sp. z o.o. w T. na rzecz (...) Sp. z o.o. w G. kwotę 360.876,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od następujących kwot:

- 1.398,77 zł od dnia 5 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.453,59 zł od dnia 6 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 29.423,15 zł od dnia 6 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 25.349,56 zł od dnia 7 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 17.968,85 zł od dnia 8 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 29.087,93 zł od dnia 10 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 6.123,43 zł od dnia 11 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 9.053,93 zł od dnia 13 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 39.632,47 zł od dnia 17 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 40.842,84 zł od dnia 18 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.033,52 zł od dnia 19 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.038,00 zł od dnia 19 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 38.179,20 zł od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.632,53 zł od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 3.701,88 zł od dnia 21 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 10.377,46 zł od dnia 21 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 12.534,56 zł od dnia 24 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 13.653,39 zł od dnia 31 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty,
- 30.391,38 zł od dnia 31 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty

oraz kosztami procesu w łącznej kwocie 18.044,00 zł. Orzeczenie to nie jest prawomocne.

(dowód: wyrok Sądu Okręgowego wG. z dnia 5 grudnia 2016 r. – k.311)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny w większości pozostawał między stronami niesporny. Bezsporne pozostawało to, że pozwani byli odpowiednio prezesem i wiceprezesem zarządu (...) Sp. z o.o. z siedzibą w T.. Poza sporem było również, że z wniosku (...) Sp. z o.o. zostało wszczęte przed Sądem Rejonowym w T. przyspieszone postępowanie układowe w sprawie V GR 1/16.

Ustalając stan faktyczny oparto się w szczególności na dokumentach złożonych przez strony, których prawdziwość i treść nie były kwestionowane. Sąd także nie powziął wątpliwości w tej materii. Za wiarygodne uznano też zeznania świadka M. B. i zeznania pozwanego J. Ł., które były logiczne i szczerze, a przy tym pozostawały zgodne z przedłożonymi dokumentami.

Strony pozostawały w sporze co do tego, czy na gruncie niniejszej sprawy ziściły się przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanych z art. 299 k.s.h.

Pozwani J. A. i J. Ł. stanęli na stanowisku, że skoro podstawą roszczenia objętego żądaniem pozwu jest weksel wystawiony przeciwko (...) Sp. z o.o., to dochodzenie roszczenia przeciwko nim jest bezpodstawne. Dodatkowo powołali się na brak przesłanek posiłkowej odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wskazanych w treści art. 299 k.s.h. Zarzucili, że strona powodowa nie wykazała, aby egzekucja przeciwko (...) Sp. z o.o. była bezskuteczna. W sprawie nie tylko bowiem nie wszczęto postępowania egzekucyjnego przeciwko Spółce, ale nawet nie wniesiono przeciwko niej powództwa.

Odnosząc się do zarzutu braku legitymacji procesowej biernej po stronie pozwanych, należy stwierdzić, że zarzut ten nie jest trafny. Zarówno w treści żądania pozwu, jak i w jego uzasadnieniu powódka wskazała jednoznacznie i stanowczo, że podstawą roszczenia dochodzonego przeciwko pozwanym jest przepis art. 299 k.s.h. Odwołanie się w treści pozwu do wypełnionego weksla i deklaracji wekslowej, jak stwierdził pełnomocnik powódki, miało na celu jedynie potwierdzenie zasadności roszczenia i rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym.

Tym samym, w ocenie Sądu, nie może budzić wątpliwości fakt, że powódka opierała swoje roszczenie na treści art. 299 k.s.h. Zgodnie zaś z tą regulacją, jeśli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Odpowiedzialność, o której mowa w powołanym przepisie, ma charakter subsydiarny, powstaje bowiem dopiero wtedy, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, a ściślej – gdy jest oczywiste, że będzie bezskuteczna. Przesłanką tej odpowiedzialności jest bezskuteczność egzekucji przeciwko spółce, czyli istnienie takiego stanu majątkowego spółki, w którym wiadomo, że egzekucja z jej majątku nie doprowadzi do zaspokojenia wierzyciela. Ustalenie przesłanki bezskuteczności egzekucji może nastąpić według ogólnych zasad pro-cesowych, za pomocą wszelkich środków dowodowych. W zgodzie z art. 6 k.c. przesłankę tą powinna wykazać strona powodowa.

Wierzyciel, który nie wyegzekwował swojej należności od spółki, nie musi natomiast dowodzić wysokości doznanej wskutek tego szkody. Wystarczające jest przedłożenie przezeń tytułu egzekucyjnego stwierdzającego zobowiązanie spółki, istniejące w czasie pełnienia przez pozwanego funkcji członka zarządu i wykazanie, że egzekucja wobec spółki okazała się bezskuteczna. W sytuacji, gdy członek zarządu nie udowodni, że szkoda wierzyciela była niższa od wartości niewyegzekwowanego od spółki zobowiązania, poniesie odpowiedzialność do wysokości tego właśnie świadczenia (vide: wyroki SN: z dnia 21 lutego 2002 r., IV KN 793/00, OSNC 2003, nr 2, poz. 22; z dnia 14 lutego 2003 r., IV CKN 1779/00, OSNC 2004, nr 5, poz. 76 i z dnia 25 marca 2015 r., II CSK 402/14, LEX nr 1657663; uchwała SN z dnia 28 lutego 2008 r., III CZP 143/07, L.).

Przepis art. 299 k.s.h. przewiduje zatem dwie obligatoryjne przesłanki odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o., tj. istnienie niewykonanych zobowiązań spółki i bezskuteczność egzekucji z majątku spółki. Z perspektywy dowodowej, kluczowej dla analizy przesłanek odpowiedzialności, ocena obu tych przesłanek jest inna. Co do wykazania istnienia i wysokości niezaspokojonych zobowiązań spółki z o.o. utrwalił się pogląd, zgodnie z którym właściwie jedynym środkiem dowodowym w tym zakresie jest tytuł egzekucyjny wydany przeciwko spółce. Z kolei bezskuteczność egzekucji z majątku spółki z o.o. jej wierzyciele mogą dowodzić we wszelki prawem dozwolony sposób

(vide: K. O., Niewypłacalność spółki z o.o. Odpowiedzialność członków zarządu wobec jej wierzycieli, Warszawa 2014, s. 353).

W praktyce członek zarządu spółki z o.o. nie poniesie opisywanej odpowiedzialności odszkodowawczej w razie wykazania którejs z przesłanek egzoneracyjnych wskazanych w § 2 art. 299 k.s.h. Przesłanki te zostały ujęte przez ustawodawcę kompleksowo i zbiorczo w treści powołanej regulacji. Są nimi: zgłoszenie we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki z o.o., brak winy w niezgłoszeniu tego wniosku oraz brak szkody po stronie wierzyciela spółki z o.o. mimo niezgłoszenia tego wniosku.

W tym miejscu wymaga podkreślenia, że podstawowa różnica konstrukcyjna, a zarazem praktyczna pomiędzy przesłankami odpowiedzialności a przesłankami egzoneracyjnymi dotyczy rozkładu ciężaru dowodu. O ile bowiem wystąpienie w konkretnej sprawie ustawowych przesłanek odpowiedzialności musi wykazać dochodzący roszczenia z art. 299 k.s.h. wierzyciel spółki z o.o. (powód), o tyle kwestia przesłanek egzoneracyjnych w ogóle nie musi być przedmiotem postępowania. Sąd rozważa je bowiem dopiero wtedy, gdy wprowadza je do materiału sprawy pozwany członek zarządu spółki, który musi wykazać wystąpienie takiej przesłanki, skutkujące zwolnieniem go od odpowiedzialności (vide: K. O., (...) spółki z o.o..., s. 396).

W świetle przeważającego stanowiska judykatury, ugruntowanego uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08 (L.), odpowiedzialność oparta na art. 299 § 1 k.s.h. jest odpowiedzialnością odszkodowawczą o charakterze deliktowym. Według utrwalonego w orzecznictwie poglądu, powód w sprawie wytoczonej na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. powinien wykazać istnienie określonego zobowiązania spółki, stwierdzonego tytułem egzekucyjnym wydanym przeciwko spółce na rzecz powoda, oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania przeciwko spółce (vide: wyroki SN: z dnia 25 lutego 2010 r., V CSK 248/09, i z dnia 29 listopada 2012 r., II CSK 181/12, L. oraz orzeczenia w nich cytowane).

Wymóg uprzedniego uzyskania przez powoda tytułu egzekucyjnego stwierdzającego określone niewykonane zobowiązanie spółki wyprowadza się przede wszystkim z brzmienia art. 299 § 1 k.s.h. – zastrzeżenia, że na podstawie tego przepisu członkowie zarządu spółki odpowiadają za „bezskuteczną egzekucję” jej zobowiązań. Przepis ten używając takiego sformułowania zakłada prawną możliwość przeprowadzenia przez powoda egzekucji zobowiązania spółki, nie może zaś być mowy o bezskuteczności egzekucji wierzyciela wobec dłużnika w sytuacji, gdy nie istnieje w ogóle prawna możliwość przeprowadzenia przez wierzyciela egzekucji zobowiązania dłużnika, a podstawę egzekucji stanowi tytuł wykonawczy, czyli tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności (art. 776 k.p.c.). Aby więc mogło dojść do egzekucji z majątku dłużnika, niezbędny jest przede wszystkim tytuł egzekucyjny przeciwko dłużnikowi (art. 777 k.p.c.). Typowym przypadkiem wchodzącej w zakres zastosowania art. 299 § 1 k.s.h. bezskuteczności egzekucji zobowiązania spółki, objętego wydanym przeciwko niej tytułem egzekucyjnym, jest stwierdzona postanowieniem o umorzeniu egzekucji wszczętej wobec spółki niemożność wyegzekwowania tego tytułu, po jego zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności, z powodu nieposiadania przez spółkę pozwalającego na to majątku (art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.). W niektórych jednak sytuacjach niemożność zaspokojenia z majątku spółki jej zobowiązania objętego wydanym przeciwko niej tytułem egzekucyjnym wynika już z innych dowodów, np.: postanowienia o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości z tego powodu, że majątek spółki nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania, postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego z tego powodu, że majątek spółki nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania, stwierdzenia, że egzekucja wszczęta przeciwko spółce na wniosek innego podmiotu nie dała rezultatu, niewyjawienia przez spółkę majątku w trybie art. 913 § 2 pkt 2 k.p.c. (vide: wyrok SN z dnia 26 czerwca 2003 r., V CSK 416/01, L.). W takich przypadkach wytoczenie powództwa na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. nie musi być poprzedzone wszczęciem przeciwko spółce na podstawie uzyskanego wobec niej tytułu wykonawczego postępowania egzekucyjnego, zakończonego niepowodzeniem ze względu na nieposiadanie przez spółkę odpowiedniego majątku. Wystarczy przedłożenie przez powoda tytułu egzekucyjnego stwierdzającego zobowiązanie spółki i wykazanie w jakikolwiek inny sposób, że spółka nie ma majątku, który pozwalałby na zaspokojenie tego zobowiązania. W związku z tym, że ustalenie wymaganej przez art. 299 § 1 k.s.h. bezskuteczności egzekucji może nastąpić nie tylko przez okazanie dowodu bezowocności egzekucji wszczętej przez powoda wobec spółki, ale na podstawie każdego dowodu wykazującego, iż spółka nie ma majątku, który pozwalałby na zaspokojenie

jej wierzyciela pozywającego członków zarządu, nie jest w świetle tego przepisu konieczne dysponowanie przez powoda tytułem wykonawczym, a jedynie – tytułem egzekucyjnym stwierdzającym niewykonane wobec niego przez spółkę określone zobowiązanie (vide: uchwała SN z dnia 15 czerwca 1999 r., III CZP 10/99 oraz wyroki SN: z dnia 21 października 2003 r., I CK 160/02, z dnia 21 września 2005 r., V CK 129/05, i z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 78/11, L.).

Także materiały kodyfikacyjne potwierdzają wolę ustawodawcy wymagania od wierzyciela pozywającego członków zarządu przedłożenia tytułu egzekucyjnego, stwierdzającego określone niewykonane zobowiązanie spółki wobec niego. Wprowadzając przed wieloma laty do polskiego ustawodawstwa przepis, którego odpowiednikiem jest art. 299 k.s.h., wyraźnie wyjaśniono, że jego celem było przeciwdziałanie przypadkom, w których wierzyciel uzyskawszy wyrok przeciwko spółce nie ma możliwości wykonania go z powodu niezachowania przez osoby zarządzające spółką przepisów mających chronić wierzycieli. O ile przy tym w uzasadnieniu projektu tego przepisu zaznaczono, że nie wymaga on bezwzględnie stwierdzenia bezskuteczności egzekucji w sposób formalny (tekst jedn.: „zawsze przez wykazanie, że egzekucja wszczęta przeciwko spółce nie przyniosła rezultatu”), o tyle brak tam wskazówek co do możliwości objęcia tym przepisem przypadków, w których wierzyciel nie uzyskał wobec spółki wyroku zasądzonego od niej określoną należność i tym samym nie miał w ogóle możliwości prowadzenia względem niej egzekucji tej należności (vide: Projekt ustawy o spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością przyjęty przez Kolegium Uchwalające Komisji Kodyfikacyjnej z dnia 26 listopada 1931 r. Uzasadnienie w opracowaniu referenta głównego projektu, Prof. Adama Chełmońskiego, Komisja Kodyfikacyjna, Sekcja Prawa Handlowego, tom I, zeszyt 4, Warszawa 1932, s. 46-62).

Ponadto jako argument przemawiający za koniecznością stwierdzenia w sprawie wytoczonej na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. tytułem egzekucyjnym wydanym przeciwko spółce przysługiwania powodowi wobec spółki określonego zobowiązania, przytacza się niemożność ustalenia istnienia tego zobowiązania w tej sprawie ze względu na nieuczestniczenie w niej spółki. Takie „przesłankowe” rozstrzygnięcie co do istnienia tego zobowiązania stanowiłoby niedopuszczalne rozstrzygnięcie o stosunku prawnym podmiotu nieuczestniczącego w procesie, a poza tym nie miałoby ani powagi rzeczy osądzonej na podstawie art. 366 k.p.c., ani mocy wiążącej na podstawie art. 365 k.p.c. (vide: uchwała SN z dnia 15 czerwca 1999 r., III CZP 10/99 oraz wyroki SN: z dnia 21 października 2003 r., I CK 160/02, z dnia 21 września 2005 r., V CK 129/05, i z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 78/11, L.).

Prawomocne zaś orzeczenie sądu, stanowiące tytuł egzekucyjny wydany przeciwko spółce na rzecz jej wierzyciela, wiąże na mocy art. 365 § 1 k.p.c. w sprawie wytoczonej przez tego wierzyciela członkom zarządu spółki. W zakresie prawomocności materialnej tego orzeczenia sąd w sprawie wytoczonej na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. musi więc uznać zobowiązanie spółki wobec powoda stwierdzone tym orzeczeniem. W sprawie wytoczonej na podstawie art. 299 § 1 k.s.h. nie można zatem skutecznie zakwestionować tego zobowiązania podnosząc, że w ogóle ono nie powstało, upadło z mocą wsteczną lub wygasło wskutek wykonania przed wydaniem orzeczenia, ani skutecznie powołać się na to, iż dochodzenie od spółki roszczenia, odpowiadającego temu zobowiązaniu, stanowiło nadużycie prawa albo że roszczenie to uległo przedawnieniu (vide: orzeczenia SN: z dnia 17 lipca 1997 r., III CKN 126/97, z dnia 20 grudnia 2001 r., III CZP 69/01, z dnia 27 października 2004 r., IV CK 148/04, z dnia lutego 2007 r., III CSK 227/06, z dnia 19 listopada 2008 r., III CZP 94/08; i z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 506/09, L.).

W niniejszej sprawie niewątpliwie nie doszło do spełnienia przez stronę powodową wymogu uprzedniego uzyskania tytułu egzekucyjnego wobec (...) Sp. z o.o. w T.. Wprawdzie powódka w odpowiedzi na taki właśnie zarzut strony pozwanej stwierdziła, że brak jest możliwości uzyskania przez nią tytułu egzekucyjnego przeciwko Spółce, z uwagi na wszczęcie przeciwko niej postępowania upadłościowego, jakkolwiek twierdzenie to nie przekonuje.

Istotą sporu w tych okolicznościach jest więc kwestia tego, czy i ewentualnie w jakim zakresie w drodze wyjątku są dopuszczalne odstępstwa od zasady, że wierzyciel spółki pozywający członków zarządu, z powołaniem się na bezskuteczną egzekucję zobowiązania spółki, powinien dysponować stwierdzającym to zobowiązanie tytułem egzekucyjnym przeciwko spółce, i czy w sprawie są podstawy do takiego wyjątkowego odstępstwa (vide: wyrok SA w Katowicach, V ACa 256/15, L.).

W wyroku z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 300/06 (L.), Sąd Najwyższy dopuścił w drodze wyjątku od tej zasady możliwość samodzielnego „przesłankowego” ustalenia istnienia niewyegzekwowanego zobowiązania spółki wobec powoda w sprawie przeciwko członkom zarządu w przypadku, gdy najpierw, ze względu na toczące się postępowanie upadłościowe spółki, nie mógł on jej pozwać o zapłatę przysługującej mu wobec niej wierzytelności, a jedynie zgłosić przysługującą mu wobec niej wierzytelność według przepisów prawa upadłościowego, co uczynił, w związku z czym została ona wciągnięta na listę wierzytelności, zaś później, po ukończeniu postępowania upadłościowego bez zaspokojenia zgłoszonej wierzytelności, nie miał on, praktycznie rzecz biorąc, możliwości uzyskania, stanowiącego tytuł egzekucyjny wobec upadłego, wyciągu z ustalonej listy wierzytelności, ze względu na dokonane wkrótce (przed upływem miesiąca) wykreślenie spółki z Krajowego Rejestru Sądowego. Co istotne, zajmując takie stanowisko Sąd Najwyższy podkreślił wyjątkowość rozpatrywanego przypadku, wynikającą z utraty przez spółkę bytu prawnego i możliwości ustalenia przez sąd w sprawie przeciwko członkom zarządu wszystkich danych wymaganych przez art. 264 ust. 1 p.u.n. na podstawie akt postępowania upadłościowego.

W niniejszej sprawie brak było jednak podobnych racji do leżących u podstaw wyroku z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 300/06. Legitymowanie się przez powoda niewykonanym tytułem egzekucyjnym w stosunku do spółki jest zasadniczym elementem przyjętej w art. 299 k.s.h. konstrukcji odpowiedzialności członków zarządu. Stanowi ono podstawę, możliwego do obalenia przez członków zarządu, domniemania prawnego doznania przez wierzyciela szkody w wysokości niewyegzekwowanego od spółki zobowiązania. Z niewyegzekwowaniem wierzytelności przeciwko spółce łączy się bowiem na ogół doznanie przez wierzyciela uszczerbku we wspomnianej wysokości. Jeżeli zaś wyjątkowo jest inaczej, to okoliczności, z powodu których uszczerbek wierzyciela spowodowany bezskutecznością egzekucji jest mniejszy od niewyegzekwowanej wierzytelności, znane są jedynie członkom zarządu (vide: uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z dnia 7 listopada 2008 r., III CZP 72/08, L.).

W sprawie wymaganego przez art. 299 k.s.h. przedłożenia przez powoda niewykonanego tytułu egzekucyjnego wydanego przeciwko spółce, co do zasady, nie może zastąpić powołanie się na trwającą przez pewien czas niemożność uzyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce z o.o. (...) wyjątkowo, gdy dla wykazania przesłanki bezskuteczności egzekucji nie jest wymagane wszczęcie przez wierzyciela postępowania egzekucyjnego, można uznać, że istnienie zobowiązania spółki wobec wierzyciela nie musi być wykazane tytułem wykonawczym. W takim wypadku wystarczy tytuł egzekucyjny, z tym że musi to być orzeczenie wydane w innej, wcześniejszej sprawie, toczącej się wyłącznie przeciwko spółce, a nie przeciwko członkom jej zarządu. Względy praktyczne wskazujące na niecelowość wszczynania przeciwko spółce postępowania zmierzającego do uzyskania tytułu egzekucyjnego nie mogą przesłaniać wskazanej treści normatywnej art. 299 § 1 k.s.h. (vide: wyrok SN z dnia 13 grudnia 2006 r., II CSK 300/06, L.).

W orzecznictwie zwrócono również uwagę na mogący wystąpić w okolicznościach danego przypadku wyjątek od zasady konieczności legitymowania się tytułem wykonawczym przeciwko dłużnej spółce. Odstępstwo odwołuje się do sytuacji, gdy trwale lub czasowo nie jest możliwe uzyskanie tytułu egzekucyjnego przeciwko spółce ze względu na wszczęcie wobec niej postępowania upadłościowego lub wykreślenia z rejestru przedsiębiorców wskutek zakończenia postępowania upadłościowego obejmującego likwidację majątku. Wtedy też dopuszcza się wykazanie przez powoda w postępowaniu z art. 299 k.s.h. istnienia wierzytelności przysługującej mu względem spółki w oparciu o inny dowód niż tytuł egzekucyjny wystawiony przeciwko spółce z o.o., natomiast dowodem istnienia przysługującej powodowi wierzytelności, której egzekucja okazała się bezskuteczna, może być zatwierdzona lista wierzytelności sporządzona dla potrzeb prowadzonego względem spółki postępowania upadłościowego (vide: wyrok SN z dnia 13 grudnia 2006 r., CSK 300/06).

Takie wyjątkowe okoliczności nie zachodziły na kanwie rozpoznawanej sprawy. Co prawda powódka starała się przekonać, że in casu nie miała możliwości uzyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko (...) Sp. z o.o. z uwagi na wszczęcie przeciwko niej postępowania upadłościowego, jakkolwiek twierdzenia te są niezasadne, a częściowo sprzeczne z rzeczywistym stanem rzeczy.

Otóż, po pierwsze wyniki przeprowadzonego postępowania dowodzą, że przeciwko (...) Sp. z o.o. nigdy nie zostało wszczęte postępowanie upadłościowe, lecz jedynie postępowanie restrukturyzacyjne. Otwarcie takiego postępowania

z pewnością zaś nie tamowało powódce drogi sądowej do uzyskania tytułu egzekucyjnego przeciwko Spółce. Otwarcie przyspieszonego postępowania układowego nie ma bowiem wpływu ani na zdolność prawną ani też na zdolność do czynności prawnych dłużnika. Nie wyłącza więc możliwości wszczęcia przez wierzyciela postępowań sądowych i administracyjnych w celu dochodzenia wierzytelności podlegających ujęciu w spisie wierzytelności (art. 257 Prawa restrukt.). Wynika to z faktu, że przyspieszone postępowanie układowe z założenia jest krótkim postępowaniem trwającym 2-3 miesiące. Wprowadzanie jakichkolwiek regulacji wpływających na tok postępowań sądowych między dłużnikiem a poszczególnymi wierzycielami skutkowałoby wyłącznie zakłóceniem toku tych postępowań i ich przedłużeniem (vide: Uzasadnienie do projektu ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, http://radalegislacyjna.gov.pl/sites/default/files/dokumen-ty/uzasadnienie_prawo_restrukturyzacyjne.pdf).

Po drugie, inne są cele postępowania upadłościowego, a inne postępowań restrukturyzacyjnych. Zasadniczo celem tych drugich jest właśnie uniknięcie ogłoszenia upadłości dłużnika poprzez umożliwienie mu restrukturyzacji w drodze zawarcia układu z wierzycielami, przy czym w przypadku przyspieszonego postępowania układowego do zawarcia układu dochodzi dodatkowo nie w trybie samodzielnego zbierania głosów przez dłużnika, ale na zwołanym przez sąd zgromadzeniu wierzycieli.

Po trzecie, twierdzenie pełnomocnika powódki o rzekomym braku możliwości uzyskania przeciwko (...) Sp. z o.o. tytułu egzekucyjnego nie wytrzymuje krytyki w zestawieniu z działaniami pełnomocnika. Na rozprawie sądowej w dniu 27 lutego 2017 r. pełnomocnik ten przedłożył bowiem nieprawomocny wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 5 grudnia 2016 r., IX GC 159/16, zasądający od (...) Sp. z o.o. na rzecz (...) Sp. z o.o. kwotę 360.876,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, czyli tożsamą kwotę z tożsamymi świadczeniami ubocznymi (vide: k.311), której zapłaty powódka dochodzi in casu od pozwanych jako członków zarządu (...) Sp. z o.o.

Konkludując, w ocenie Sądu Okręgowego, na gruncie niniejszej sprawy powódka powołując się na bezskuteczność egzekucji z majątku (...) Sp. z o.o. nie mogła skutecznie dochodzić roszczenia przeciwko pozwany członkom zarządu Spółki na podstawie art. 299 k.s.h., bez uprzedniego uzyskania przeciwko Spółce tytułu egzekucyjnego. Przyjęcie odpowiedzialności subsydiarnej członka zarządu jest bowiem możliwe jedynie przy założeniu, że sama spółka odpowiada względem powoda wytaczającego proces na podstawie art. 299 k.s.h. Tym samym, zdaniem Sądu, wytoczenie powództwa przeciwko członkom zarządu, było przedwczesne. Okazać by się mogło mianowicie, że Sąd przyjąłby subsydiarną względem (...) Sp. z o.o. odpowiedzialność J. Ł. i J. A. za zobowiązanie, za które Spółka odpowiedzialności nie ponosi. Na rzecz przyjętego zapatrywania przemawia dodatkowy argument. Otóż, zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w orzeczeniu z dnia 30 stycznia 2014 r., III CSK 70/10 (L.), członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie odpowiada na podstawie art. 298 k.h. (obecnie art. 299 k.s.h.), gdy wierzyciel nie uzyskał zaspokojenia ze względu na niepodjęcie w stosownym czasie egzekucji przeciwko spółce, ale tylko wówczas, gdy ta egzekucja była możliwa w tym sensie, że mogła przynieść realny skutek. Ciężar dowodu, że taka egzekucja byłaby efektywna spoczywa na dłużniku, gdyż odpowiedzialność członka zarządu spółki z o.o. opiera się na usuwalnym domniemaniu istnienia szkody i winy tego członka za jej powstanie. Stanowisko to zawiera więc w sobie założenie, że z punktu widzenia formalnego egzekucja przeciwko spółce była możliwa. W sytuacji, w której (tak jak w niniejszym postępowaniu) powódka nie może prowadzić egzekucji przeciwko spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, wyłączona byłaby możliwość powoływania się przez członka zarządu na to, że egzekucja z majątku spółki była możliwa w tym sensie, że mogłaby przynieść realny skutek.

W ocenie Sądu Okręgowego, powódka nie wykazała także bezskuteczności egzekucji przeciwko (...) Sp. z o.o. W toku procesu okazało się bowiem, że Spółka ta dysponuje majątkiem pozwalającym prognozować, że stopień zaspokojenia jej wierzycieli będzie wyższy niż w ewentualnym postępowaniu upadłościowym (vide: k.317-319 akt sprawy V GR 1/16 Sądu Rejonowego w T.). Z tego właśnie powodu, stwierdzając brak przesłanek negatywnych do otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, Sąd Rejonowy w Toruniu postanowieniem z dnia 16 marca 2016 r., V GR 1/16, otworzył przyspieszone postępowanie układowe (...) Sp. z o.o. Dodatkowo postanowieniem tego Sądu z dnia 30 marca 2016 r., V GRp 1/16, uchylono wszystkie zajęcia rachunków bankowych, wierzytelności i ruchomości Spółki (vide: k.352-353).

Powyższego nie podważa fakt wydania dnia 27 października 2016 r. przez Sąd Rejonowy w T. postanowienia o umorzenia przyspieszonego postępowania układowego (...) Sp. z o.o. Po pierwsze, orzeczenie to nie jest prawomocne, gdyż w całości zostało zaskarżone. Po drugie, powodem umorzenia postępowania restrukturyzacyjnego było wyłącznie to, że na zwołanym zgromadzeniu zabrakło wymaganej większości wierzycieli głosujących za przyjęciem układu. Po trzecie, z treści sporządzonej w dniu 11 lipca 2016 r. w trybie art. 115 Prawa restrukturyzacyjnego opinii (...) Sp. z o.o. wynika wprost, że istnieje możliwość wykonania zaproponowanego układu, a założenia planu restrukturyzacyjnego Spółki są prawdopodobne (vide: k.386-388).

Ewentualna bezskuteczność egzekucji z majątku (...) Sp. z o.o. bynajmniej nie wynika z informacji udzielonych w toku postępowania przez organy egzekucyjne, o udzielenie których wniosowała powódka. Z informacji tych wynika jedynie to, że postanowieniem z dnia 15 lutego 2016 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym G. G. K. P. umorzył postępowanie zabezpieczające w sprawie Km 2572/15 z wagi samochodowej model R. 82 o numerze fabrycznym (...), prowadzone z wniosku (...) Sp. z o.o. przeciwko (...) Sp. z o.o., a w dniach 7 i 8 kwietnia 2016 r. umorzył wszystkie zajęcia wierzytelności należnych od trzeciodłużników, z rachunków bankowych i ruchomości (...) Sp. z o.o. (vide: k.263). Z informacji nadesłanej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w T. T. S. wynika natomiast, że prowadzone przez niego postępowanie zabezpieczające w sprawie Km 27/16, z wniosku (...)Sp. z o.o. przeciwko obowiązanej (...) Sp. z o.o., zostało umorzone na wniosek wierzyciela (vide: k.266).

Wbrew sugestiom strony powodowej, okoliczności te w żaden sposób nie potwierdzają bezskuteczności egzekucji z majątku (...) Sp. z o.o. Podobnej oceny wymagał fakt zajęcia w dniu 1 grudnia 2016 r. przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym wB. P.Ł. I. rachunku bankowego (...) Sp. z o.o. w celu zabezpieczenia roszczenia (...) Sp. z o.o. w kwocie 50.000 zł.

W tym miejscu trzeba wyraźnie podkreślić, że zgodnie z przepisem art. 3 k.p.c. strony postępowania obowiązane są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody.

Wskazana regulacja prawna jest wyrazem tendencji do poznania prawdy w postępowaniu cywilnym, obejmującej nie tylko sferę uprawnień sądu, lecz także stron i uczestników postępowania oraz ich pełnomocników, którzy swoim działaniem powinni przyczynić się do jej wykrycia. Statuuje ona zarazem zasadę kontradiktoryjności. Zasada prawdy materialnej nie może bowiem przekreślać kontradiktoryjności procesu, gdyż ciężar wskazania niezbędnych dowodów spoczywa przede wszystkim na stronach procesowych (vide: J. Bodio, Komentarz aktualizowany do art. 3 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex/el. 2014, Nb 1). Tym samym, ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają tę stronę, która nie dopełniła ciężącego na niej obowiązku. W konsekwencji adresatem normy zawartej w art. 3 k.p.c. nie jest sąd, lecz właśnie strony procesowe i nie można zarzucić, że sąd ją naruszył (vide: wyroki SN: z dnia 15 lipca 1999 r., I CKN 415/99, LEX nr 83805 i z dnia 11 grudnia 1998 r., II CKN 104/98, LEX nr 50663).

Skoro zatem obowiązek (ciężar procesowy) przedstawiania okoliczności faktycznych i dowodów (art. 3 i art. 232 k.p.c. w związku z art. 6 k.c.) spoczywa na stronach, których aktywna postawa ma istotne znaczenie w przebiegu procesu cywilnego, to oznacza, że to strony w efekcie mają być „siłą napędową” procesu cywilnego. Po zmianach ustrojowych i związanych z tym nowelizacjach procedury cywilnej, m.in. skreśleniu § 2 w art. 3 k.p.c., przyjęty został kontradiktoryjny model postępowania, w którym materiał procesowy dostarczają strony i uczestnicy postępowania (vide: wyroki SN: z dnia 7 maja 2008 r., II PK 307/07, LEX nr 490351, z dnia 4 października 2007 r., V CSK 188/07, LEX nr 485901, postanowienie SN z dnia 7 listopada 2003 r., I CK 176/03, LEX nr 151620, wyrok SA w Poznaniu z dnia 29 grudnia 2003 r., I ACa 1457/03, OSA 2005, z. 3, poz. 12). Konkludując ciężar instruowania procesu spoczywa na stronach procesowych, które ponoszą pełną odpowiedzialność za wynik postępowania cywilnego, w tym zwłaszcza dowodowego.

Poczynione rozważania przemawiały wyraźnie za oddaleniem powództwa, albowiem strona powodowa reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, w żadnym razie nie wykazała przesłanek subsydiarnej odpowiedzialności pozwanych, wymienionych w treści art. 299 k.s.h.

Dołączonym do pozwu i kolejnych pism procesowych powódki kserokopiom nie sposób było przypisać waloru dokumentów, albowiem nie zostały one poświadczone za zgodność z oryginałem.

Podkreślenia zaś wymaga, że sama odbitka ksero lub inna kopia reprograficzna nie stanowi dokumentu w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego i nie może takiego dokumentu zastąpić. Jeżeli kserokopia nie została odpowiednio poświadczona, to nie stanowi dokumentu, a sądowi nie wolno przeprowadzać w tej sytuacji dowodu z dokumentu (vide: wyrok SA w Katowicach z dnia 10 stycznia 2008 r., V ACa 816/07, LEX nr 398729). Niepoświadczona odbitka ksero jest co najwyżej środkiem uprawdopodobnienia za pomocą pisma, pozwalającym na dopuszczenie dowodu z zeznań świadków i dowodu z przesłuchania stron (art. 74 § 2 k.c.). W tym zakresie powódka, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, nie przedstawiła jednak stosownej inicjatywy. Sumując, w świetle obowiązujących przepisów procedury cywilnej, przez dokument rozumie się jego oryginał, a wyjątki, kiedy oryginał może być zastąpiony przez odpis (kserokopię) określa wyłącznie ustawa. Zwykła odbitka ksero (tzn. odbitka niepotwierdzona, niestanowiąca dokumentu) nie może zatem skutecznie zastąpić dokumentu, na bazie którego powstała (vide: T. Żyznowski, Komentarz do art. 129 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex/el. 2011).

Stanowisko to znajduje akceptację w judykaturze. W uzasadnieniu postanowienia z dnia 26 listopada 2014 r., III CSK 254/13 (L.), Sąd Najwyższy zważył, że „posłużenie się niepotwierdzoną kserokopią jako środkiem mającym posłużyć ustaleniu treści pisemnego dokumentu uznać należy za dopuszczalne tylko wówczas, kiedy z przyczyn faktycznych uzyskanie dostępu do oryginału, wypisu lub odpisu funkcjonującego na prawach oryginału nie jest możliwe dla strony. Wówczas nie zachodzi niebezpieczeństwo obejścia przepisów o prowadzeniu dowodu z dokumentów, na które Sąd Najwyższy wskazywał w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 lutego 2007 r., II CSK 401/06 (nie publ.)”.

Powódka nie podjęła nawet próby wykazania, aby z przyczyn faktycznych nie miała dostępu do oryginałów lub wypisów dokumentów, których niepoświadczone kopie złożyła do akt. Stąd, jej wnioski dowodowe w tym zakresie zostały oddalone. Jedynie na marginesie można wskazać, że nawet przy założeniu, że kserokopie znajdujące się na k. 14-29, 30-33, 34-35, 36-40, 41-80, 81-83, 84-99, 100-109, 110-111, 112-114, 115-123, 137, 138, 139, 147-151, 152, 153-159, 160, 163, 184-186, 187-190, 198-212, 219-225, 226-230, 231-232, 268-272, 297-299, 305-306, 313-319, 330-331, 337-338, 339-345 i 400 zostały poświadczone za zgodność z oryginałem w zgodzie z obowiązującymi przepisami procedury cywilnej, ich treść w żaden sposób nie dowodziłaby spełnienia przesłanek posiłkowej odpowiedzialności pozwanych z art. 299 k.s.h. w postaci istnienia niewykonanego zobowiązania (...) Sp. z o.o. i bezskuteczności egzekucji z majątku Spółki.

Sąd Okręgowy oddalił jako niedopuszczalny wniosek pełnomocnika powódki o przeprowadzenie „dowodu z postępowania Km 935/16 Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w B. P.”. Obowiązujący kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje bowiem możliwości dopuszczenia przez sąd dowodu „z postępowania”, bez jednoczesnego sprecyzowania konkretnych dowodów zgromadzonych w toku takiego postępowania. W innym przypadku, strona przeciwna nie miałaby możliwości ustosunkowania się do takiego dowodu. Choć w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie wyłącza się możliwości posiłkowania się dowodami zgromadzonymi w ramach innego postępowania, to jednak korzystanie z dowodów znajdujących się w aktach innych spraw nie narusza zasady bezpośredniości, o ile strony mają możliwość ustosunkowania się do ich treści i zgłoszenia stosownych wniosków (vide: wyrok SA w Krakowie z dnia 18 lutego 2015 r., I ACa 1678/14, LEX nr 1667579).

Oddaleniu podlegały także wnioski strony powodowej z dnia 23 maja 2016 r. o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu księgowości i z dnia 6 marca 2017 r. o zobowiązanie Biura (...) do przedstawienia ksiąg rachunkowych (...) Sp. z o.o. za okres od 1 stycznia 2014 r. do 28 lutego 2017 r. Po pierwsze, to nie rolą powódki było wykazanie nieistnienia przesłanek egzoneracyjnych z § 2 art. 299 k.s.h., a niewątpliwie na taką okoliczność zostały zawnioskowane wskazane dowody. O opinię biegłego księgowego strona powodowa wnioskowała bowiem „na okoliczność ustalenia czasu właściwego do zgłoszenia wniosku o upadłość (...) Sp. z o.o.” (vide: k.179-183), zaś wniosek o przedstawienie ksiąg rachunkowych Spółki zgłoszono „w celu przeprowadzenia wnioskowanego dowodu dotyczącego biegłego z zakresu rachunkowości” (vide: k.328-331).

Już sama ta okoliczność przemawiała za oddaleniem wyżej wymienionych wniosków dowodowych powódki. Skoro bowiem nie wykazała ona przesłanek odpowiedzialności deliktowej pozwanych z art. 299 § 1 k.s.h., to prowadzenie dowodów na okoliczność (nie)istnienia przesłanek egzoneracyjnych z § 2 przepisu, w okolicznościach niniejszej sprawy było zbędne.

Wprawdzie na rozprawie sądowej poprzedzającej wydanie wyroku pełnomocnik powódki złożył pismo procesowe datowane na ten sam dzień, w treści którego podtrzymał wnioski o przeprowadzenie dowodów: z ksiąg rachunkowych (...) Sp. z o.o. i z opinii biegłego z zakresu księgowości – tym razem „na okoliczność, że w 2015 r. zobowiązania (...) Sp. z o.o. przekroczyły wartość jej aktywów” (vide: k.399), jakkolwiek wobec braku dysponowania przez powódkę tytułem egzekucyjnym przeciwko (...) Sp. z o.o., wniosek ten został oddalony.

Nie negując powyższego, w ocenie Sądu Okręgowego, działanie pełnomocnika strony powodowej wydaje się niezrozumiałe, a już co najmniej mało profesjonalne. Mimo że w zgodzie z obowiązującymi przepisami, już w pozwie winny być zgłoszone wszystkie ewentualne wnioski dowodowe uzasadniające dochodzone roszczenie, pełnomocnik powódki, przy konsekwentnym stanowisku pozwanych, po wytoczeniu powództwa dnia 11 marca 2016 r., złożył aż siedem dodatkowych pism procesowych (w dniach: 23 maja 2016 r., 27 lipca 2016 r., 5 grudnia 2016 r., 27 grudnia 2016 r., 6 marca 2017 r., 17 marca 2017 r. i 3 kwietnia 2017 r.), w których wnosił o przeprowadzenie kolejnych dowodów, w zdecydowanej większości nieprzydatnych do wykazania zasadności powództwa.

Niemniej zakładając nawet merytoryczną zasadność zgłoszonych wniosków dowodowych, należałoby je na podstawie art. 207 § 6 k.p.c. pominąć jako spóźnione. Strona powodowa nie uprawdopodobniła bowiem, że nie zgłosiła ich w pozwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych dowodów nie spowodowałoby zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Powódka reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, występując z roszczeniem odszkodowawczym z art. 299 k.s.h., powinna była do pozwu dołączyć wszystkie dowody, tak aby udowodnić swoje roszczenie. Pełnomocnik powódki ma przecież świadomość – jako profesjonalista – jakiego rodzaju konsekwencje pociąga za sobą nie złożenie wszystkich wniosków dowodowych w sprawie w pozwie i nie wykazanie dlaczego składa się w terminie późniejszym. Powódka nie wskazała bowiem dlaczego wnioski o przeprowadzenie dowodów przedłożyła kilka miesięcy, a ostatni przeszło rok po złożeniu pozwu. Zgodnie zaś z treścią art. 6 § 1 k.p.c. Sąd powinien przeciwdziałać przewlekaniu postępowania i dążyć do tego, aby rozstrzygnięcie nastąpiło na pierwszym posiedzeniu, jeżeli jest to możliwe bez szkody dla wyjaśnienia sprawy.

Mając na uwadze wszystkie wyżej opisane okoliczności, wobec braku spełnienia przesłanek subsydiarnej odpowiedzialności z art. 299 k.s.h. powództwo jako przedwczesne, zostało oddalone.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 105 § 2 w zw. z art. 109 § 2 k.p.c. Regulacja ta formułuje zasadę odpowiedzialności za wynik procesu oraz zasadę kosztów niezbędnych i celowych. Zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty procesu. Na koszty celowego dochodzenia praw składały się w przedmiotowym postępowaniu: opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł i koszty zastępstwa procesowego pozwanych w kwocie 14.400 zł. Na wskazaną sumę złożyła się również kwota 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów dojazdu pełnomocnika strony pozwanej na rozprawę. W zgodzie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, które tutaj Sąd w pełni podziela, celowe i niezbędne koszty przejazdu profesjonalnego pełnomocnika strony w celu wzięcia udziału w rozprawie wchodzi w skład kosztów procesu (vide: uchwała SN z dnia 12 czerwca 2012 r., III PZP 4/12, L.; podobnie SN w postanowieniu z dnia 20 kwietnia 2011 r., I CZ 22/11 i w uchwale z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 33/12, L.). Wysokość kosztów dojazdu pełnomocnika pozwanych do Sądu nie została przy tym zakwestionowana przez powódkę. Łącznie strona pozwana poniosła zatem niezbędne koszty procesu w wysokości 15.617 zł, które zasądzono na jej rzecz solidarnie od powódki.

Sąd Okręgowy nie znalazł przy tym dostatecznych argumentów przemawiających za uwzględnieniem wniosku pełnomocnika strony pozwanej o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości. W tym zakresie tutaj Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w uchwale z dnia 30 stycznia 2007 r., III CZP 130/16 (OSNC 2008, nr 1, poz. 1), zgodnie z którym „wygrywającym proces współuczestnikom, o których mowa

w art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c., reprezentowanym przez tego samego radcę prawnego, sąd przyznaje zwrot kosztów w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika”. W uzasadnieniu uchwały trafnie stwierdzono, że stawki minimalne wynagrodzenia pełnomocników stron procesowych ustala się według kryterium wartości przedmiotu sprawy lub rodzaju sprawy, przez co wynagrodzenie takie jest w pierwszej kolejności powiązane z wartością przedmiotu sprawy lub jej rodzajem. Sprawa jest jedna, bez względu na liczbę występujących w niej osób i strona też jest jedna, również wtedy gdy – przy współuczestnictwie procesowym – w jej charakterze występuje kilka podmiotów.

Wielopodmiotowy charakter strony pozwanej w niniejszej sprawie nie mógł więc stanowić wyodrębnionego kryterium ustalania kosztów związanych z zastępstwem procesowym. P. analogiam rodzaj i stopień złożoności przedmiotowej sprawy oraz nakład pracy adwokata (tj. przesłanki ustalania wynagrodzenia umownego), w ocenie tut. Sądu, nie przemawiały za przyznaniem w ramach zwrotu kosztów procesu opłat przewyższających stawki minimalne.

Zastosowany w sprawie przepis art. 113 ust. 1 i 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wydatkiem poniesionym tymczasowo przez Skarb Państwa nakazuje w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciążyć strony, przy odpowiednim stosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Skoro o poniesionych przez strony kosztach procesu sąd rozstrzygnął na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 § 1 k.p.c.), to również wydatek poniesiony tymczasowo przez Skarb Państwa winien ostatecznie obciążać w całości powódkę jako stronę, która uległa w sprawie w całości. W konsekwencji Sąd nakazał ściągnąć od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w O. kwotę 13.533 zł tytułem nieuiszczonej części opłaty sądowej od pozwu.

/SSR del. Maciej Rzewuski/

ZARZĄDZENIE

1. odnotować,
2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron,
3. za 14 dni lub z apelacją.

O., dnia 19 kwietnia 2017 r.

/SSR del. Maciej Rzewuski/